

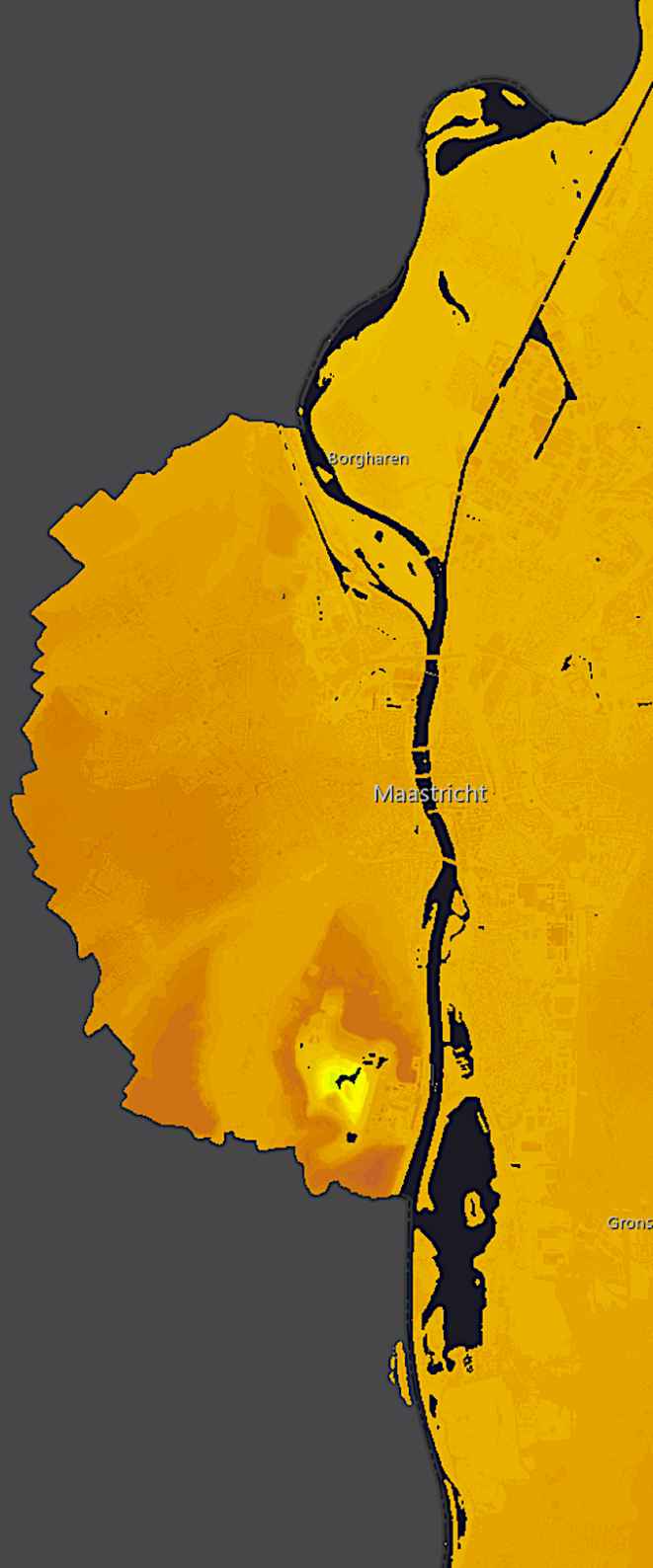
Maastricht

*in*Beeld

Kaarten &
plattegronden

59-3

mei 2024

Kaarten & plattegronden van Maastricht deel 3

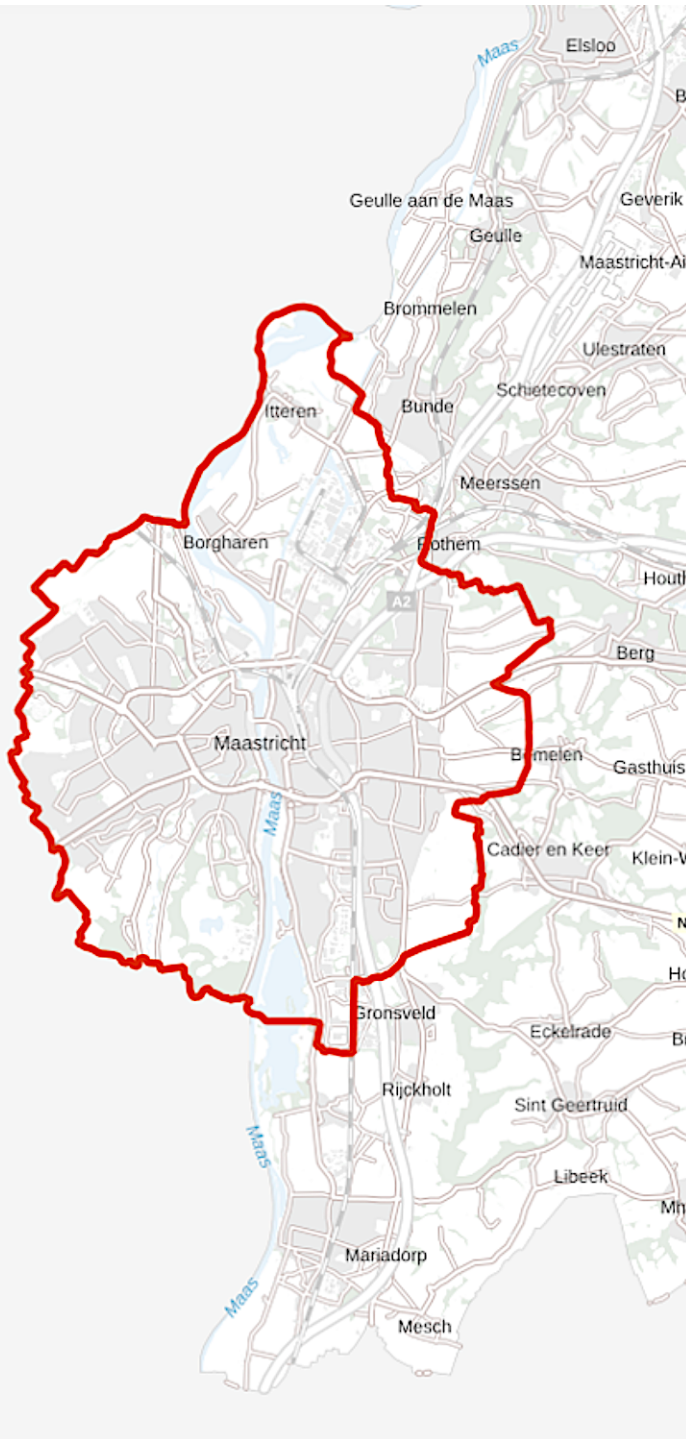
Er zijn in de loop van ruim vier eeuwen diverse kaarten gemaakt waar Maastricht op staat. Niet alleen van de stad zelf, maar ook van de wijde omgeving omdat die om politieke of militaire redenen nauwkeurig in beeld moest worden gebracht. De kaarten waren ook bedoeld voor het publiek om een reisroute op te kunnen uitstippelen.

Er zijn drie soorten kaarten.

1. de plattegronden. De stad en omgeving zijn twee dimensionaal afgebeeld op een vel papier, we kijken recht omlaag;
2. de panorama's. Ook twee dimensionaal, maar nu in vogelperspectief;
3. de maquettes, drie dimensionale kaarten. In Frankrijk noemt men ze *plans reliefs*, reliëfkaarten.

In de magazines laat ik een aantal van de belangrijkste kaarten zien. En een enkele maquette. Zo krijgen we een prachtig beeld van de stad door de eeuwen heen. Ook komt er wat van de ontwikkelingen van de cartografie, het kaartenmaken, aan bod.

Op de voorpagina zien we een hoogtekaart, hoe hoger, hoe roder. De gele vlek is de ENCI-groeven, die ligt diep. Water is zwart. België is grijs, de cartografische dienst is beperkt tot Nederland.

Inhoud

1830	Stadskaart	
1846	VanderMaelen	
1857	Leiter en Nijpels	
1867	de Stuers	
1867	Kadastrale kaart + Maquette 1867	
1900	Toeristenkaart	
1909	J. Schoonbeek	
1949	Stapperkaart	
1968	Stadsplattegrond	
2022	Plattegrond OV	
	Digitale kaarten	Themakaarten
	Topotijdreis	Navigatie

Bronvermelding

De afbeelding rechts is uit Topotijdreis, het komt aan het eind van dit magazine aan de orde. Het is een kaart uit 1850. Het is de oudste kaart van Maastricht die daar te vinden is. Waaat? Niet ouder? Topotijdreis gaat voor delen van Nederland terug tot 1815, maar Zuid-Nederland stond niet op kaarten die voor dit project bruikbaar waren. Geeft niet, in deel 1 zien we dat er al kaarten van de stad zijn uit 1575.

In de drie magazines komen ruim dertig kaarten aan de orde. En dat over een periode van zo'n 450 jaar. Van een snelle schets met een loodstift via gravures en steendrukken naar digitale weergaves die gemaakt zijn met satellieten en computers. In weergaves die niet eens meer op papier hoeven, op een beeldscherm kan ook. Vooruitgang. De zakelijke en feitelijke weergave is standaard geworden. Toch kunnen we met weemoed kijken naar het lieflijke landschap op de prachtige Ferrariskaarten, zie deel twee.

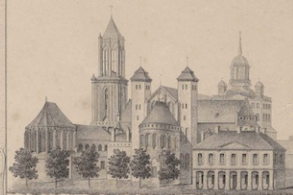
PLAN DE LA VILLE DE MAESTRICHT.

RENOIS.

- 1 Rue du Pont
- 2 Petit - Street
- 3 Grand - Street
- 4 Wythehof (Place d'Armes)
- 5 Place de la juie
- 6 Cloître S. Servais
- 7 Vieille rue de Bruxelles
- 8 R. de Bruxelles
- 9 R. de la Halle
- 10 R. de la Halle
- 11 R. de la Halle
- 12 R. de la Halle
- 13 R. de la Halle
- 14 R. de la Halle
- 15 R. de la Halle
- 16 R. de la Halle
- 17 R. de la Halle
- 18 Place S. André
- 19 Marché aux Poissons
- 20 Place du Grand Armes
- 21 R. Breckling - Street
- 22 R. de la Batterie
- 23 R. de la Batterie
- 24 R. de la Batterie
- 25 Passage S. Catherine
- 26 R. de la Batterie
- 27 R. de la Batterie
- 28 R. de la Batterie
- 29 Marché aux Poissons
- 30 R. de la Batterie
- 31 R. de la Batterie
- 32 R. de la Batterie
- 33 R. de la Batterie
- 34 R. de la Batterie
- 35 R. de la Batterie
- 36 R. de la Batterie
- 37 R. de la Batterie
- 38 R. de la Batterie
- 39 R. de la Batterie
- 40 R. de la Batterie
- 41 R. de la Batterie
- 42 R. de la Batterie
- 43 R. de la Batterie
- 44 R. de la Batterie
- 45 R. de la Batterie
- 46 R. de la Batterie
- 47 R. de la Batterie
- 48 R. de la Batterie
- 49 R. de la Batterie
- 50 R. de la Batterie
- 51 R. de la Batterie
- 52 R. de la Batterie
- 53 R. de la Batterie
- 54 R. de la Batterie
- 55 R. de la Batterie
- 56 R. de la Batterie
- 57 R. de la Batterie
- 58 R. de la Batterie
- 59 R. de la Batterie
- 60 R. de la Batterie
- 61 R. de la Batterie
- 62 R. de la Batterie
- 63 R. de la Batterie
- 64 R. de la Batterie
- 65 R. de la Batterie
- 66 R. de la Batterie
- 67 R. de la Batterie
- 68 R. de la Batterie
- 69 R. de la Batterie
- 70 R. de la Batterie
- 71 R. de la Batterie
- 72 R. de la Batterie
- 73 R. de la Batterie
- 74 R. de la Batterie
- 75 R. de la Batterie
- 76 R. de la Batterie
- 77 R. de la Batterie
- 78 R. de la Batterie
- 79 R. de la Batterie
- 80 R. de la Batterie
- 81 R. de la Batterie
- 82 R. de la Batterie
- 83 R. de la Batterie
- 84 R. de la Batterie
- 85 R. de la Batterie
- 86 R. de la Batterie
- 87 R. de la Batterie
- 88 R. de la Batterie
- 89 R. de la Batterie
- 90 R. de la Batterie
- 91 R. de la Batterie
- 92 R. de la Batterie
- 93 R. de la Batterie
- 94 R. de la Batterie
- 95 R. de la Batterie
- 96 R. de la Batterie
- 97 R. de la Batterie
- 98 R. de la Batterie
- 99 R. de la Batterie
- 100 R. de la Batterie

Wyck.

- 101 R. de la Batterie
- 102 R. de la Batterie
- 103 R. de la Batterie
- 104 R. de la Batterie
- 105 R. de la Batterie
- 106 R. de la Batterie
- 107 R. de la Batterie
- 108 R. de la Batterie
- 109 R. de la Batterie
- 110 R. de la Batterie
- 111 R. de la Batterie
- 112 R. de la Batterie
- 113 R. de la Batterie
- 114 R. de la Batterie
- 115 R. de la Batterie
- 116 R. de la Batterie
- 117 R. de la Batterie
- 118 R. de la Batterie
- 119 R. de la Batterie
- 120 R. de la Batterie
- 121 R. de la Batterie
- 122 R. de la Batterie
- 123 R. de la Batterie
- 124 R. de la Batterie
- 125 R. de la Batterie
- 126 R. de la Batterie
- 127 R. de la Batterie
- 128 R. de la Batterie
- 129 R. de la Batterie
- 130 R. de la Batterie
- 131 R. de la Batterie
- 132 R. de la Batterie
- 133 R. de la Batterie
- 134 R. de la Batterie
- 135 R. de la Batterie
- 136 R. de la Batterie
- 137 R. de la Batterie
- 138 R. de la Batterie
- 139 R. de la Batterie
- 140 R. de la Batterie
- 141 R. de la Batterie
- 142 R. de la Batterie
- 143 R. de la Batterie
- 144 R. de la Batterie
- 145 R. de la Batterie
- 146 R. de la Batterie
- 147 R. de la Batterie
- 148 R. de la Batterie
- 149 R. de la Batterie
- 150 R. de la Batterie
- 151 R. de la Batterie
- 152 R. de la Batterie
- 153 R. de la Batterie
- 154 R. de la Batterie
- 155 R. de la Batterie
- 156 R. de la Batterie
- 157 R. de la Batterie
- 158 R. de la Batterie
- 159 R. de la Batterie
- 160 R. de la Batterie
- 161 R. de la Batterie
- 162 R. de la Batterie
- 163 R. de la Batterie
- 164 R. de la Batterie
- 165 R. de la Batterie
- 166 R. de la Batterie
- 167 R. de la Batterie
- 168 R. de la Batterie
- 169 R. de la Batterie
- 170 R. de la Batterie
- 171 R. de la Batterie
- 172 R. de la Batterie
- 173 R. de la Batterie
- 174 R. de la Batterie
- 175 R. de la Batterie
- 176 R. de la Batterie
- 177 R. de la Batterie
- 178 R. de la Batterie
- 179 R. de la Batterie
- 180 R. de la Batterie
- 181 R. de la Batterie
- 182 R. de la Batterie
- 183 R. de la Batterie
- 184 R. de la Batterie
- 185 R. de la Batterie
- 186 R. de la Batterie
- 187 R. de la Batterie
- 188 R. de la Batterie
- 189 R. de la Batterie
- 190 R. de la Batterie
- 191 R. de la Batterie
- 192 R. de la Batterie
- 193 R. de la Batterie
- 194 R. de la Batterie
- 195 R. de la Batterie
- 196 R. de la Batterie
- 197 R. de la Batterie
- 198 R. de la Batterie
- 199 R. de la Batterie
- 200 R. de la Batterie

Vue des Eglises de St. Servais et de St. Servais avec que de grand corps de garde à Maestricht du côté de la place d'armes.

Facade principale de l'Hôtel de Ville de Maestricht.

Echelle.

0 100 200 300 400 500 Mètres

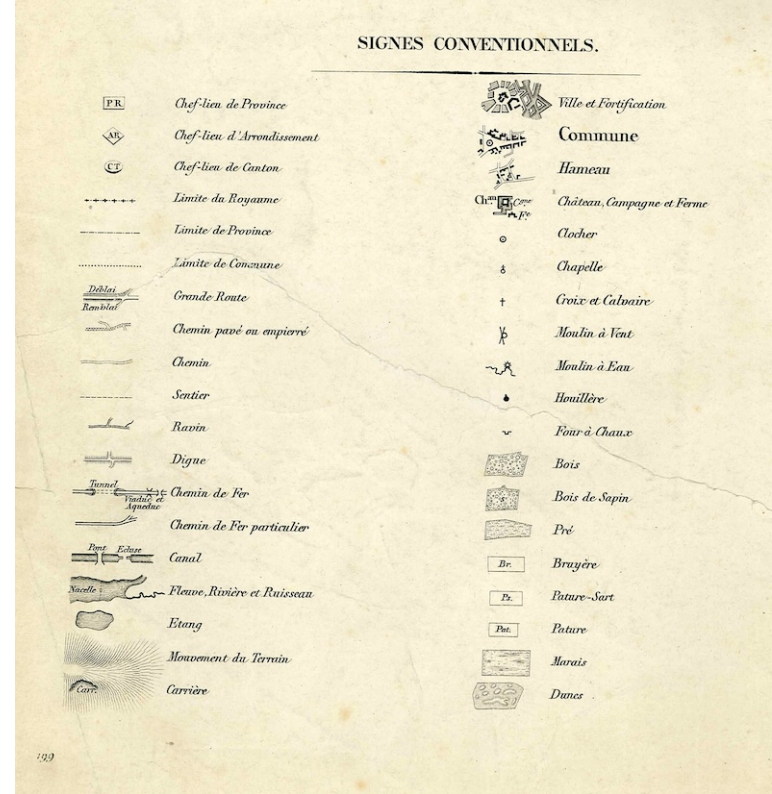
1846 VanderMaelen

Philippe VanderMaelen (1795-1869), Belgische cartograaf en geograaf.

In 1830 scheidde België zich af van de Nederlanden, de rijksgrens is in geel te zien. En vanaf dat moment wilde men natuurlijk eigen kaarten.

Maastricht was bij Nederland gebleven en in het Verdrag van Maastricht (1843) was besloten dat de Belgische grens op een kanonschot afstand van de stadsmuren. De afstand was 1200 vadem of 2,3 km. De kaart laat dus de situatie zien die drie jaar daarvoor overeengekomen was.

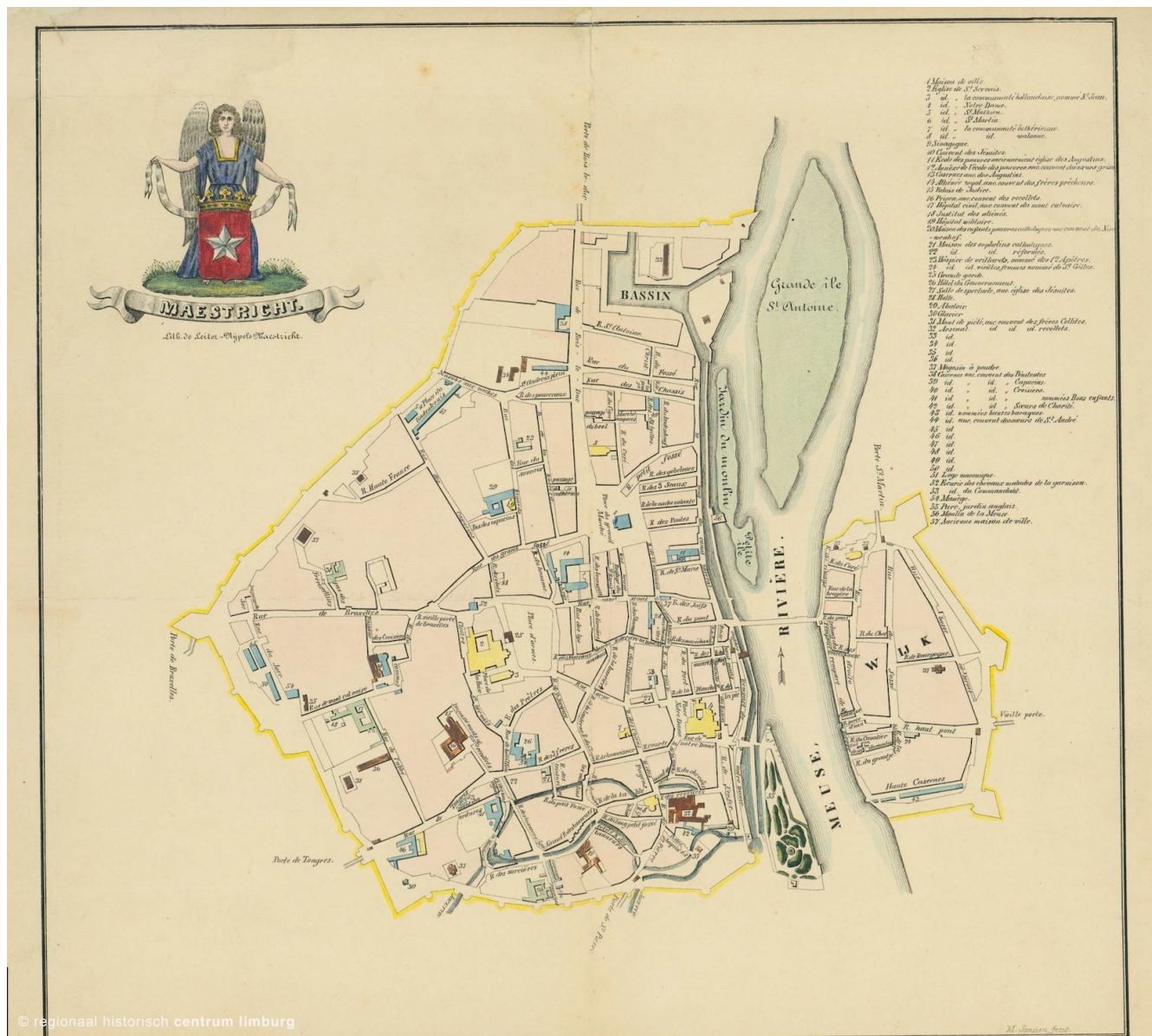
De *Signes Conventionnels* rechts zijn de gangbare symbolen op VanderMaelens kaarten, de legenda. De details geven een idee van de hoeveelheid tekenwerk.

1850 Leiter en Nypels

De cartograaf is niet bekend, maar de kaart is uitgegeven door de Maastrichtse drukkerij Leiter en Nypels. Het is ongeveer de laatste kaart voor de ontmanteling van de vesting in 1867. In honderden

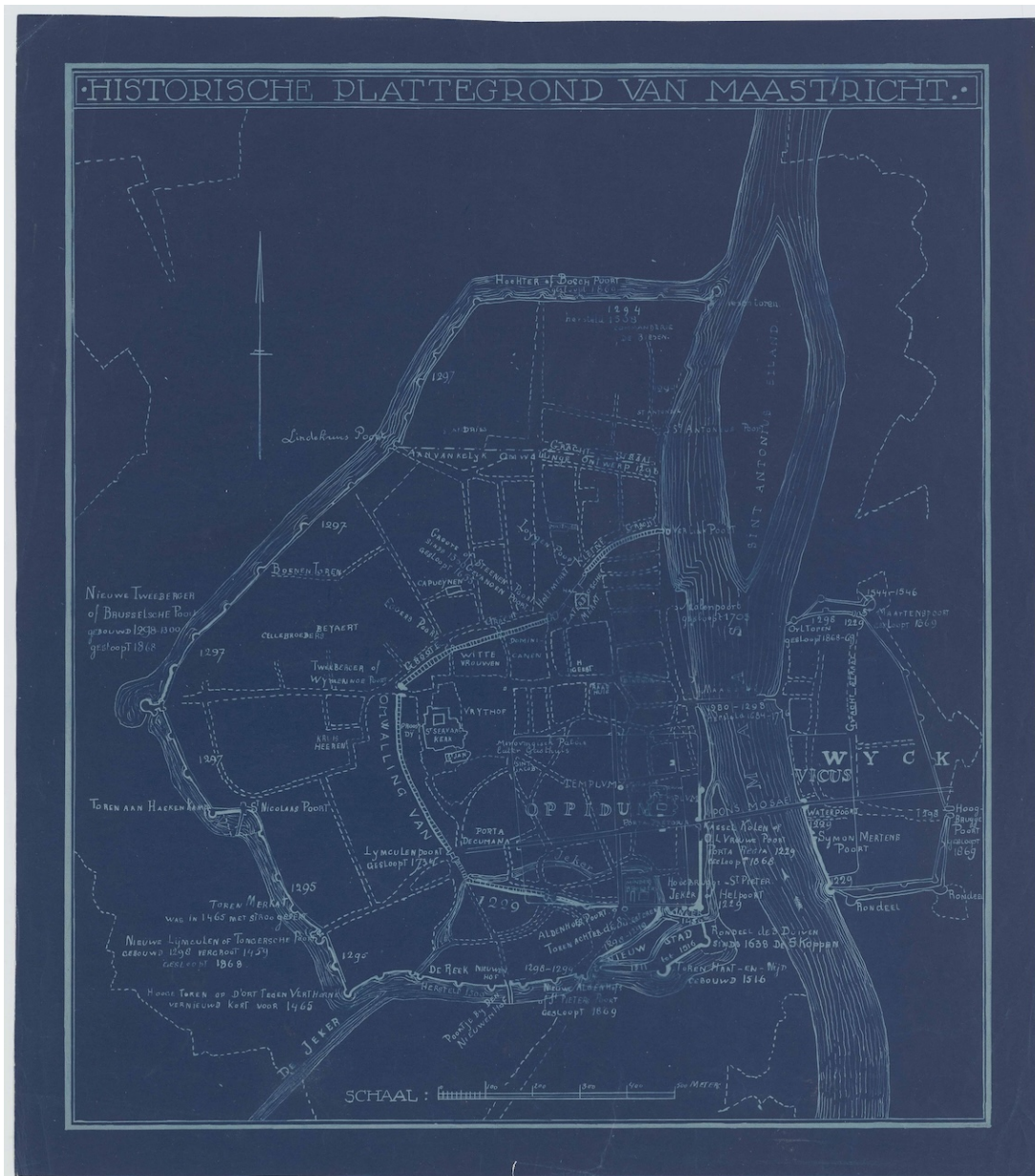
jaren is de stad nauwelijks van uiterlijk veranderd. Al zijn het Bassin en het kanaal naar Luik al ingetekend. De gevleugelde Stedenmaagd houdt een banier op, voor haar het stadswapen. De legenda rechts is in het Frans, nummers verwijzen naar de plaats op de kaart.

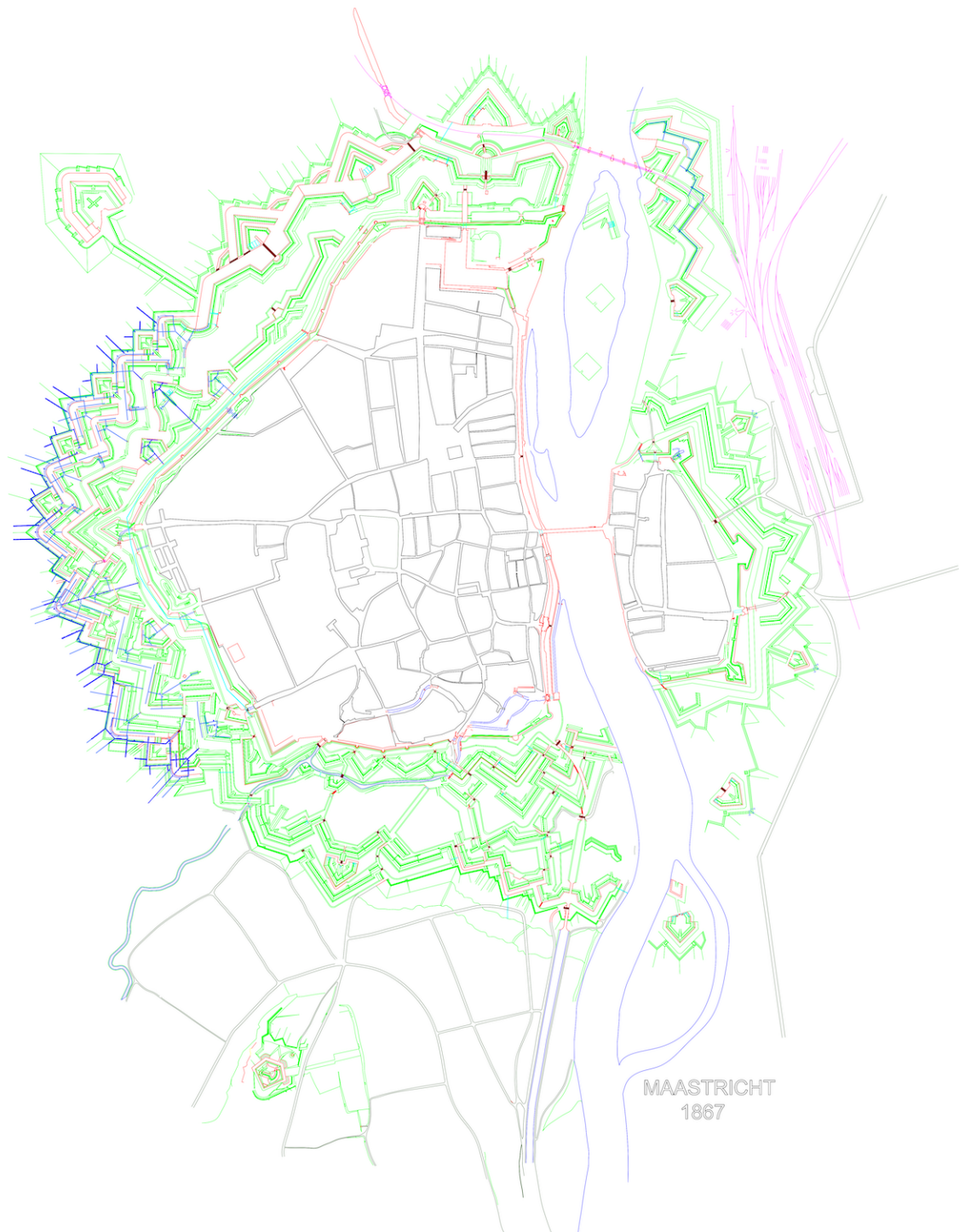

1867 Victor de Stuers

Na 1867 bracht Victor de Stuers een historiserende kaart uit. Historiserend betekent dat de geschiedenis is gereconstrueerd in de zin van 'het zal wel zo geweest kunnen zijn'. De sloopdrift was

groot in die tijd. De Stuers' bedoeling was om zoveel mogelijk historische gebouwen voor de stad te behouden en dus moest het belang goed onderstreept worden. We mogen hem dankbaar zijn, want het is, voor een deel, gelukt. De buitenwerken zijn niet ingetekend.

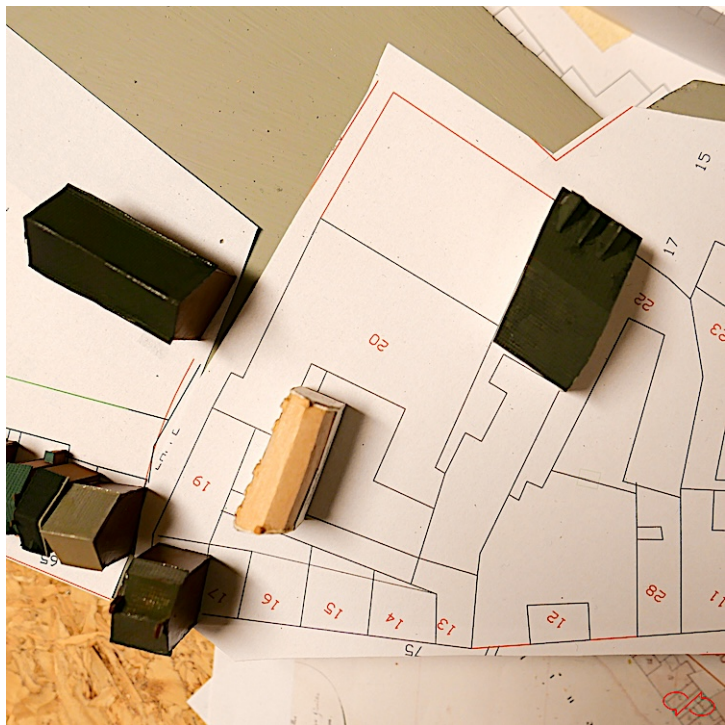

1867 Kadastrale kaart + Maquette 1867

In 1867 besloot de regering dat de vestingstatus van Maastricht kon komen te vervallen. Meteen werd begonnen met het slopen van stadspoorten en vestingwerken, want die vormden zeer grote belemmeringen voor het dagelijkse verkeer. De knellende schoen om de stad kon na zeven eeuwen uitgeschopt worden: eindelijk vrij!

Maar toch... Met het toegankelijk maken van de stad dreigde een tijdsbeeld verloren te gaan. Stichting Maastricht 1867 wil de stad laten zien zoals die toen was. Inclusief intacte vestingwerken, de industriële ontwikkelingen en de gebouwen zoals die er toen uitzagen. In een schaal van 1:500. De kaart is een reconstructie van de kadasterkaart van toen en dient als basis, aangevuld met aangetoonde feitelijkheden. Ieder pand moet worden getekend, gebouwd, aangekleed als dat kan, en kan dan geplaatst in het grote geheel.

1900 Toeristenkaart

Een kaart voor toeristen. In eenkleurendruk: blauw op wit. Links wat reclame voor bedrijven in de Nieuwstraat en de Grote Staat. Maar het gaat natuurlijk om de kaart.

Bijzonder is de verdeling in een raster met boven en onder een aanduiding in letters en links en rechts in cijfers. Zo is ieder vak te adresseren met een letter- en cijfercombinatie. Er zijn vier lijsten met bijzondere plekken, de verwijzing in letter-cijfer staat ernaast. De lijsten nemen veel plaats in, daardoor zijn er delen van de stad niet zichtbaar.

In de legenda, de Verklaring, is te zien dat er drie tramlijnen zijn: de gastram, de stoomtram naar Vaals (in wording) en de elektrische tram (in wording). En met een asterisk de weg naar station Glons. Een asterisk is links in A17, een ander bij H1. Station Glons of Glaaien ligt aan de lijn Hasselt-Tongeren-Luik. En in Wyck, helemaal rechts, ligt XVI: Station SS, het station van de Maatschappij tot Exploitatie van Staatsspoorwegen.

De kaart is gemaakt door de Nederlandsche Kunst druk Exploitatie Graafland & Co te Maastricht. Het adres was H16, Grote Staat-Dominicanerkerkstraat.

FIRMA JOS VAN BENEDEEN & CO.
MAASTRICHT

NIEUWSTRAAT NIEUWSTRAAT
N° 12-14 N° 9

Magazijn van alle soorten manufakturieren.
Specialiteit in witte goederen enz.

Magazijn van: Tapijten en Beddengoed. Alle artikelen tot deze branchen behoorende, zijn steeds in ruime keuze voorradig.

TELEFON 174

Maison „Le Matador”
PEEK & CLOPPENBURG.

Speciale inrichting voor kleding naar maat.

MAASTRICHT. GROOTE STAAT 36

ETABLISSEMENT VOOR
gemaakte Heeren, Jongeheeren en Kinderkleding.
SPECIALITEIT IN ENGELSCH
Heeren Sport- en Modeartikelen, Ondergoederen, etc.
Op aanvraag wordt gaarne de Geillustreerde
PRIJS-CATALOGUS franco toegezonden.

Hôtels.

1. Hôtel du Lévrier et de l'Aigle noir	H. 9
2. Hôtel Dierckx	H. 21
3. Hôtel Dierckx	H. 22
4. Hôtel Willem	H. 23
5. Hôtel Nieuw	H. 24
6. Hôtel de la Renaissance	H. 25
7. Hôtel Café Siles	H. 26
8. Hôtel-Café de la Gare	H. 27

Cafés Restaurants.

19. Café de la Gare	H. 28
20. Café des Pays-Bas	H. 29
21. Café de la Gare	H. 30
22. Café de la Gare	H. 31
23. Café de la Gare	H. 32
24. Café de la Gare	H. 33
25. Café de la Gare	H. 34

Sociëteiten.

1. Grote Sociëteit	H. 35
2. Mensen	H. 36
3. Emulatie	H. 37
4. Union	H. 38
5. Concordia	H. 39
6. Maatschappij tot Exploitatie van Staatsspoorwegen	H. 40
7. Paviljoen in 't Stadspark	H. 41

Verklaring.

- — — — — gastram
- — — — — stoomtram naar Vaals in wording
- — — — — elektrische tram in wording
- — — — — buslijnen
- — — — — Weg naar station Glons

Gebouwen, Rijks-, Stads- en bijzondere inrichtingen.

I. Stadhuys	H. 42
II. Hof Stadhuis, Museum en Telefoonkantoor	H. 43
III. Provinciaal Archief	H. 44
IV. Bank van Leening	H. 45
V. Bank van Leening	H. 46
VI. Gemeentebestuur	H. 47
VII. Gemeentebestuur	H. 48
VIII. Gemeentebestuur	H. 49
IX. Gemeentebestuur	H. 50
X. Gemeentebestuur	H. 51
XI. Gemeentebestuur	H. 52
XII. Gemeentebestuur	H. 53
XIII. Gemeentebestuur	H. 54
XIV. Gemeentebestuur	H. 55
XV. Gemeentebestuur	H. 56
XVI. Gemeentebestuur	H. 57
XVII. Gemeentebestuur	H. 58
XVIII. Gemeentebestuur	H. 59
XIX. Gemeentebestuur	H. 60
XX. Gemeentebestuur	H. 61
XXI. Gemeentebestuur	H. 62
XXII. Gemeentebestuur	H. 63
XXIII. Gemeentebestuur	H. 64
XXIV. Gemeentebestuur	H. 65
XXV. Gemeentebestuur	H. 66
XXVI. Gemeentebestuur	H. 67
XXVII. Gemeentebestuur	H. 68
XXVIII. Gemeentebestuur	H. 69
XXIX. Gemeentebestuur	H. 70
XXX. Gemeentebestuur	H. 71
XXXI. Gemeentebestuur	H. 72
XXXII. Gemeentebestuur	H. 73
XXXIII. Gemeentebestuur	H. 74
XXXIV. Gemeentebestuur	H. 75
XXXV. Gemeentebestuur	H. 76
XXXVI. Gemeentebestuur	H. 77
XXXVII. Gemeentebestuur	H. 78
XXXVIII. Gemeentebestuur	H. 79
XXXIX. Gemeentebestuur	H. 80
XL. Gemeentebestuur	H. 81
XLI. Gemeentebestuur	H. 82
XLII. Gemeentebestuur	H. 83
XLIII. Gemeentebestuur	H. 84
XLIV. Gemeentebestuur	H. 85
XLV. Gemeentebestuur	H. 86
XLVI. Gemeentebestuur	H. 87
XLVII. Gemeentebestuur	H. 88
XLVIII. Gemeentebestuur	H. 89
XLIX. Gemeentebestuur	H. 90
L. Gemeentebestuur	H. 91
LI. Gemeentebestuur	H. 92
LII. Gemeentebestuur	H. 93
LIII. Gemeentebestuur	H. 94
LIV. Gemeentebestuur	H. 95
LIV. Gemeentebestuur	H. 96
LVI. Gemeentebestuur	H. 97
LVII. Gemeentebestuur	H. 98
LVIII. Gemeentebestuur	H. 99
LIX. Gemeentebestuur	H. 100

Kerken.

A. St. Servaas kerk	H. 101
B. St. Martinus kerk	H. 102
C. O. L. V. kerk	H. 103
D. St. Martinus kerk	H. 104
E. Franciscaner kerk	H. 105
F. Kerk v. H. Hart en Klooster d. Jezuïeten	H. 106
G. Protestantische kerk	H. 107
H. Jan	H. 108
I. Fransche kerk	H. 109
K. Sintgoth	H. 110

Scholen.

a. Gymnasium	H. 111
b. Hogere Burgerschool	H. 112
c. Stadschool	H. 113
d. Augustijenschool	H. 114
e. Stadschool	H. 115
f. Broederschool	H. 116
g. Pensionaat en school der Ursulinen	H. 117
h. School en Klooster der Zusters van Liefde	H. 118
i. School der Franciscanen	H. 119
j. Theatinschool en geestes	H. 120
k. School en Pensionaat „Arme kind Jezu”	H. 121
l. School „Arme kind Jezu”	H. 122
m. Maatschappij	H. 123
n. Seminar des Middelelands	H. 124
o. Nieuwvliet	H. 125
p. Vreemde	H. 126
q. Protestantische Weeshuis	H. 127
r. Alexander Heerschool	H. 128
s. Gasthuis der St. R. Graafland	H. 129

1909 J. Schoonbeek

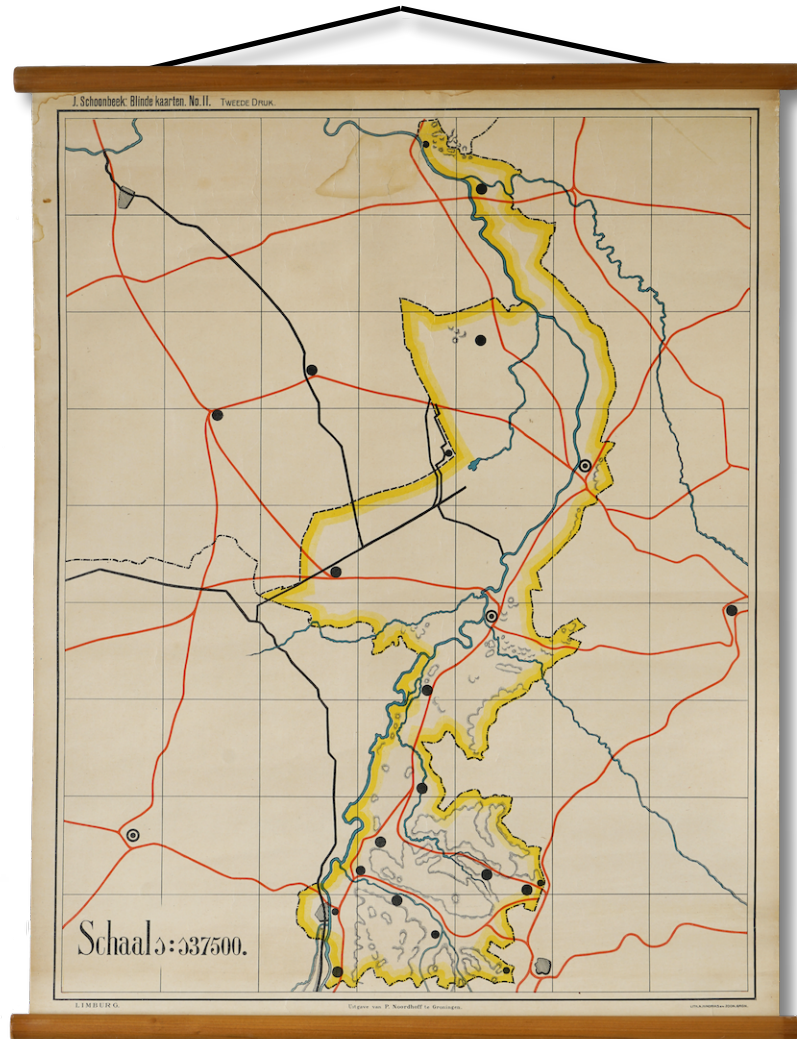
In 1901 is de leerplichtwet opgesteld: alle kinderen tussen 6 en 12 jaar moesten onderwijs volgen. De hoofdvakken waren lezen, schrijven en rekenen, ze zijn voor het leren van de instrumentele vaardigheden, de vaardigheden die een kind moet hebben om ook de andere vakken te kunnen leren.

Andere vakken waren aardrijkskunde, geschiedenis en kennis der natuur. Daarnaast waren de muzische vakken als tekenen, muziek, handenarbeid, dans en drama voor het ontwikkelen van de creativiteit.

Aardrijkskunde ging over topografie, de kaartkennis. Plaatsnamen, de wateren, middelen van bestaan etc. Eerst Nederland, dan de provincies, dan omliggende landen, Europa, tot slot de continenten. Deze blinde kaart was voor overhoringen. De leerkracht wees aan, de leerlingen schreven op.

Op deze kaart zien we wegen (zwart), spoorlijnen (rood), waterwegen (blauw), provinciegrenzen (geel). Plaatsen staan er als zwarte bolletjes, die met een punt erin zijn grotere plaatsen en grote plaatsen waren gearceerd. De schaal was 1:137.500. De kaart is vooral leeg. De filosofie daarachter was: 'Alleen leeg lijkende kaarten blijven in het geheugen hangen'. De kaart is uitgegeven door P. Noordhoff in Groningen. De Bosatlas werd uitgegeven door J.B. Wolters in Groningen.

Het onderwijs in aardrijkskunde en topografie zorgde dat heel veel mensen een idee hadden van de indeling van de wereld, het land en provincies en men leerde wat kaartlezen. Tegenwoordig onontbeerlijk.

1949 Stapperkaart

Tussen 1948 en 1968 tekende Jan Stapper stads- en dorpsgezichten om te inventariseren wat er aan gebouwen beschermd moest worden. In 1949 tekende hij Maastricht. In de tekening staan straten met huisnummers, en tal van opmerkingen en aanwijzingen. De kaart was bedoeld om historische gebouwen in beeld te brengen en de staat ervan te vermelden. Dat ging als: 'goed pand', 'goede gevel', 'door zijn ligging storend modern pand', 'particulier of niet particulier gebouw', 'platte grijze pannen', 'dorpel 1791', etc.

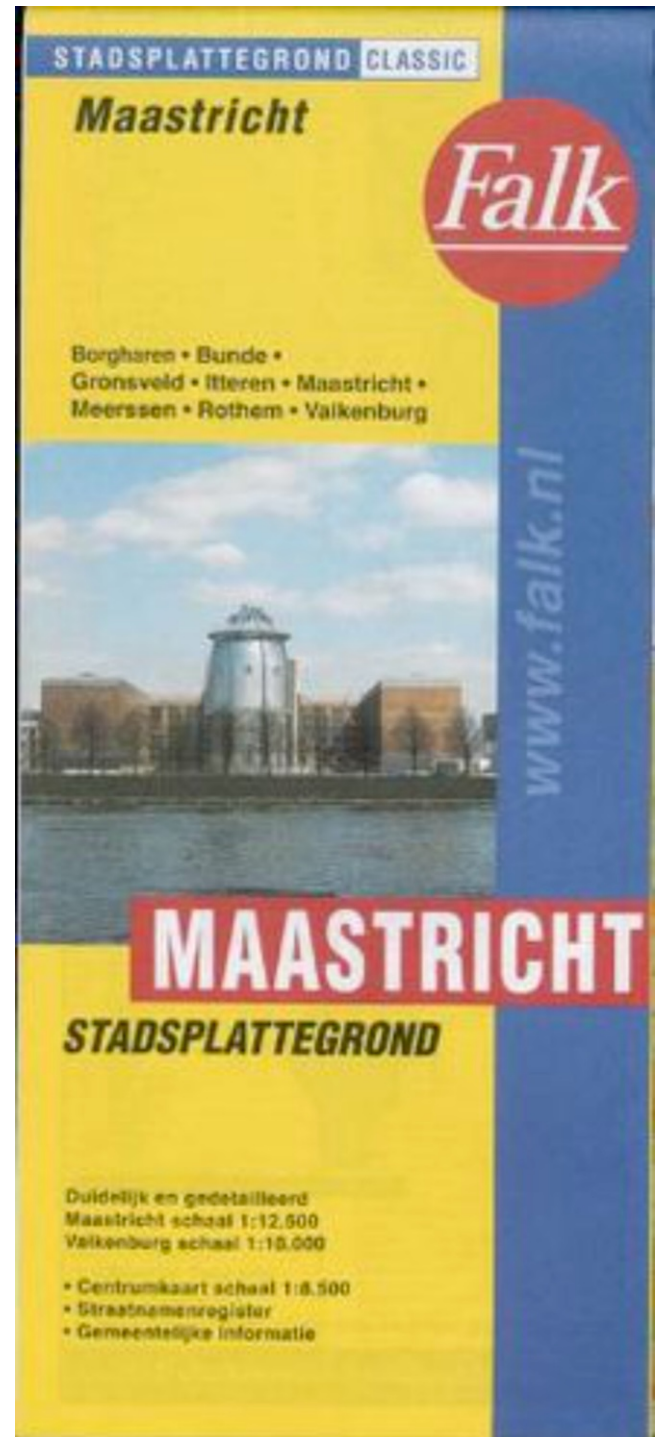
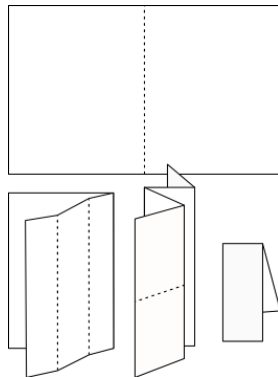

1968 Stadsplattegrond

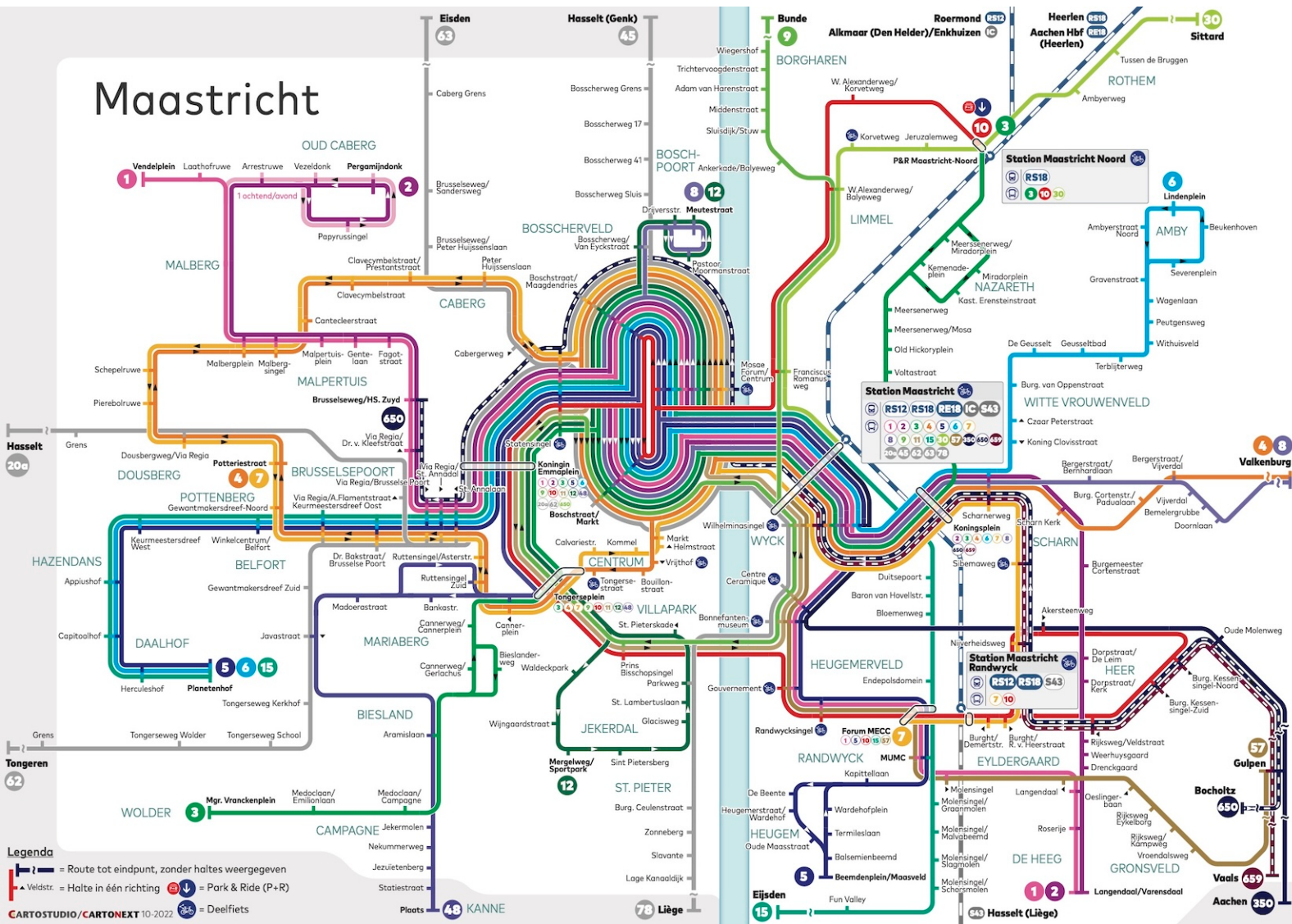
In de jaren na de Tweede Wereldoorlog werd de stad flink uitgebreid, de ene na de andere buitenwijk werd gebouwd. Om daar je weg te kunnen vinden, zijn stadsplattegronden nodig. Iedereen had er wel een, zo'n grote lap papier met aan de ene zijde de hele stad, netjes ingedeeld in een raster van letters en cijfers. En aan de andere zijde deelkaarten van het centrum, de buslijnen en vooral de lijst met alle straatnamen in alfabetische volgorde met de letter-cijferverwijzing erachter. Om de kaarten goedkoop te houden, zat er veel reclame in.

Tussen 1968 en 1999 bracht Falk verschillende stadsplattegronden van Maastricht uit. Ze kostten enkele guldens, een laag bedrag in vergelijking met de informatiedichtheid.

Falk was een Hamburgse uitgeverij. John Suurland begon met de Nederlandse stadsplattegronden en sinds 1986 worden de kaarten van Falk door Suurland verkocht. Het opvouwen van zulke grote kaarten was een grote kunst. Verkeerd doen kon, maar dan werd de kaart niet zo mooi plat. Op de vouwwijze was patent aangevraagd. Eerst over de breedte dubbelvouwen, dan harmonicagewijs zodat er een smalle strook overbleef en die dan nog eens over de breedte dubbelvouwen.

Maastricht

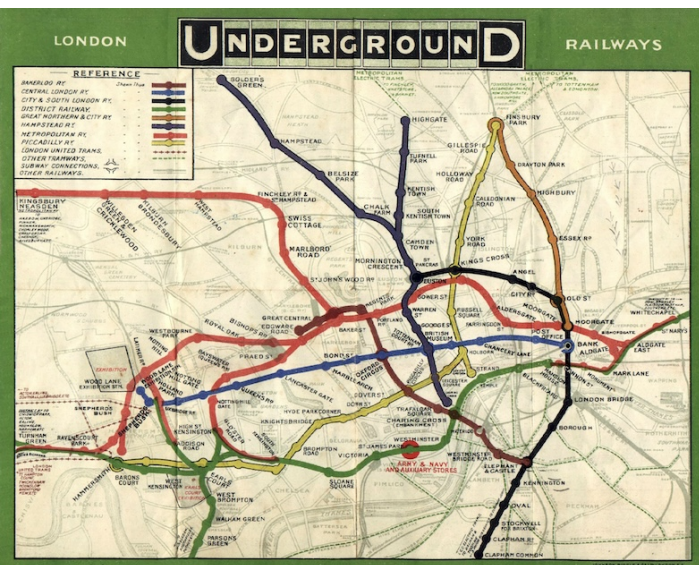

2022 Plattegrond ov

De London Underground, ook wel the Tube genoemd, is in 1863 aangelegd en sindsdien steeds uitgebreid. Omdat er verschillende overstapplaatsen ontstonden, werd een plattegrond noodzakelijk. Men moest immers z'n route kunnen plannen.

We zien een versie uit 1908. Duidelijk is dat de cartograaf een bestaande stadsplattegrond heeft genomen als basis en daarop de lijnen, stations en overstapplaatsen heeft ingetekend met acht verschillende kleuren. Die zijn in de legenda terug te vinden.

In 1931 was er een nieuwe kaart nodig. Harry Beck, medewerker van de Underground, realiseerde zich dat de bovenwereld niet belangrijk was, die kon weg. Het publiek wilde immers van station naar station. Ook konden de lijnen schematischer, zoals in elektrische schema's. Strak, zonder kronkels. Horizontaal, verticaal en diagonaal. Ook was er een onderscheid tussen gewone stations en overstapplaatsen. De baas vond het niks, de reizigers waren enthousiast. Sindsdien is dit concept gebleven. Het is een prachtig voorbeeld van abstractie die veel duidelijker is dan de concrete weergave; alleen de essentie is gebleven.

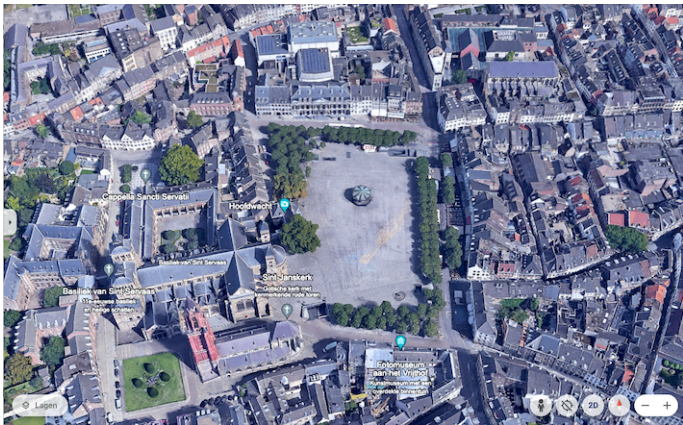
Als we naar de ov-plattegrond van Maastricht kijken, dan zien we dat Cartostudio/Cartonext het concept heeft overgenomen. Kleuren per route, strakke lijnen, overstapplaatsen, het zit er allemaal in. En toch is de essentie verloren, drukte dringt zich op. Er zijn wel vijftien kleuren. Wie wat slecht ziet, kan geen onderscheid maken. De dikke knoop in het midden maakt er een regenboogvijftienbaan van. Cartografie is een kunst.

Digitale kaarten

Kaarten hoeven niet meer alleen op papier, digitaal kan ook. Voor het ophalen en het projecteren van de kaart is wel een computer met beeldscherm nodig, het kan ook een telefoon zijn. Google, de grote Amerikaanse zoekmachine, heeft er werk van gemaakt: <https://www.google.nl/maps>. Dat toont een kaart en in een invulveld kan een adres of plaatsnaam worden ingevuld. De weergave kan als getekende kaart of als satellietfoto. Men kan met Streetview zelfs virtueel door de straat rijden. Apple heeft met Kaarten een vergelijkbare toepassing. Ook andere zoekmachines als <https://www.topomania.net/> hebben een kaartfunctie.

<https://earth.google.com/web/>, Google Earth, gaat nog verder. Een weergave in 3D, een plan reliëf, bijvoorbeeld. En tot in detail, men kan in uw achtertuin kijken. De foto onderaan is statisch, maar via Google beweegt het beeld levensecht.

Kaarten worden door de softwarebedrijven niet zelf bijgehouden, men neemt ze over van grote cartografen als OpenStreetMap, Michelin en anderen. Bij OpenStreetMap (OSM) mag ieder die dat wil (en kan) aanvullingen doen op de geografische data, vandaar het Open.

Themakaarten

Ieder vakgebied heeft z'n eigen kijk op de dingen en vraagt soms specialistische themakaarten.

Geologen en landschapskundigen zijn vaak geïnteresseerd in hoogtes in het landschap. De AHN-Viewer laat de hoogtes zien, gebaseerd op het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN). <https://ahn.arcgisonline.nl/ahnviewer/>. Inzoomen en dan een laag kiezen. De belangrijkste zijn AHN4 DSM-Blauw / Groen / Oranje en AHN4 DTM - Hillshade.

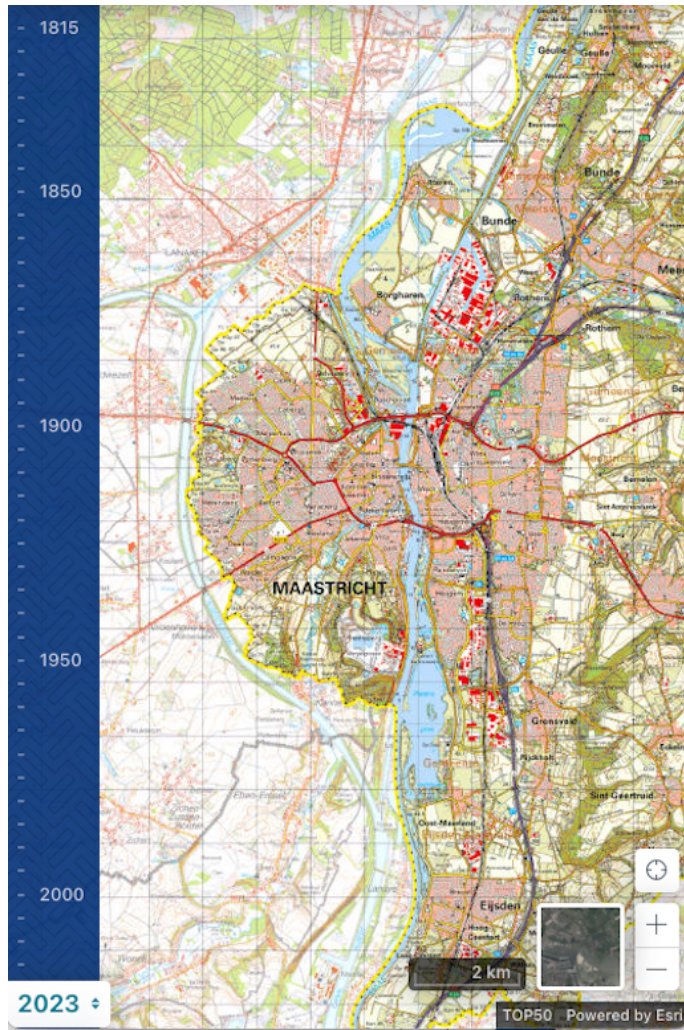
Ook is er een kadastrale kaart <https://percelloep.nl/>. Zoek op straatnaam en het laat de omgeving en de panden zien met huisnummers en verschillende gegevens, ook details. En objecten kunnen met een meetlint gemeten worden. Ook zijn er uitgebreidere rapporten mogelijk, maar die moeten gekocht worden.

Demografie is net als de cartografie onderdeel van Aardrijkskunde. Demografen zijn geïnteresseerd in bevolking en willen kenmerken daarvan kunnen zien: <https://allecijfers.nl/gemeente/maastricht/>. Er is een kaart van de stad met wijkindeling en per wijk kan ingezoomd worden per buurt. Vervolgens zijn er tal van grafieken die iets zeggen over aantal inwoners per jaar, woningkenmerken, woningwaarde per jaar, soorten woningen, gebruiksdoelen van de panden, bouwperiodes, indeling naar leeftijd, burgerlijke staat, land van herkomst, migratie-achtergrond, opleidingsniveau, energielabels van de panden, verkeersongevallen, gas- en elektriciteitsverbruik, aantal elektrische auto's, misdaad naar aantal en type delict, geboorte en sterfte, alcoholgebruik en roken, gewicht van de inwoners enzovoort. De gegevens komen van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS).

Topotijdreis

Het is een internet-service, te vinden op www.topotijdreis.nl. Er verschijnt een oude kaart van Nederland, men zoomt met + en - in naar het gebied dat men wil zien.

Links is een tijdbalk waar met een schuif een jaar gekozen wordt. Nu is het gebied in de kaart van die tijd zichtbaar. De kaarten liggen nauwkeurig op elkaar. Vanaf 2006 zijn er luchtfoto's te zien. Knopje Play in het menu toont de tijdreis.

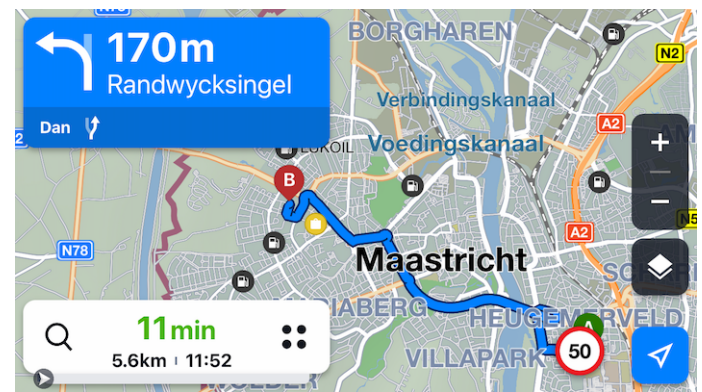
Navigatie

Met een papieren kaart achter het stuur, het is erg gevaarlijk. De chauffeur kijkt op de kaart, niet naar het verkeer. Gelukkig zijn er navigatiesystemen als TomTom, Garmin en apps voor de telefoon. In beeld én geluid. Daarvoor nodig zijn gps en software.

gps (Global Positioning System)

Rond de aarde draaien minstens 24 satellieten die elk een eigen signaal van hoge frequentie uitzenden. Daarvan worden een paar signalen ontvangen door de antenne in de navigator. Omdat er verschillende signalen zijn, is driehoeksmeting mogelijk waardoor de positie van de navigator berekend kan worden. En vrij nauwkeurig, tot op een meter of tien.

De software gebruikt de satellietgegevens om een kaart te laten zien met onze positie precies in het midden. Tijdens het rijden veranderen de positiegegevens en schuift de kaart op. Ook wil de software de bestemming weten zodat de route uitgestippeld kan worden. Actuele plaats en bestemming maken *turn-by-turn* navigatie mogelijk, aanwijzingen tijdens het rijden. De navigatie is vooral voor de eerste en de laatste paar kilometer, daartussen rijdt men bij voorkeur op topografische kennis en met wat richtingsgevoel. Want als je niet weet waar je bent, ben je eigenlijk verdwaald...

Bronvermelding

1830 Stadskaart

[https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:19th-century_maps_of_Maastricht#/media/File:Plattegrond_Maastricht,_ca_1830_\(RAL_K_165\).jpg](https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:19th-century_maps_of_Maastricht#/media/File:Plattegrond_Maastricht,_ca_1830_(RAL_K_165).jpg)
<https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=31843854>

1846 Philippe van der Maelen

<https://www.geopunt.be/>

1857 Leiter en Nypels

<https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=110920078>

1867 Victor de Stuers

[https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:19th-century_maps_of_Maastricht#/media/File:Historische_plattegrond_van_Maastricht_\(RAL_K_159\).jpg](https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:19th-century_maps_of_Maastricht#/media/File:Historische_plattegrond_van_Maastricht_(RAL_K_159).jpg)

1867 Kadastrale kaart + Maquette 1867

<https://www.maastricht-1867.nl>

1900 Toeristenkaart

[https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:20th-century_maps_of_Maastricht#/media/File:Toeristische_plattegrond_Maastricht,_ca_1900_\(RAL_K_171_1\).jpg](https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:20th-century_maps_of_Maastricht#/media/File:Toeristische_plattegrond_Maastricht,_ca_1900_(RAL_K_171_1).jpg)

1909 J. Schoonbeek

https://www.wereldaandewand.nl/schoolkaarten_limburg.htm
kaart LIM_NO2s

1949 Stapperkaart

<https://beeldbank.cultureelerfgoed.nl/rce-mediabank/detail/b64e2f16-e1f8-32dc-oe02-3bdec788d594>

1968 Stadsplattegrond

<https://www.amazon.nl/Maastricht-plattegrond-Suurland-Falkplan-Bv/dp/9028708162>

2022 Plattegrond OV

<https://www.arriva.nl/media/juedk1ue/20221130-maastricht-schematische-kaart-lr.pdf>

Maastricht in Beeld kortweg MiB

MiB is een fotomagazine voor liefhebbers van de stad Maastricht. De opzet is simpel: interessante onderwerpen, behoorlijke foto's, korte stukken tekst met wat uitleg en achtergronden en een nette layout.

Dit magazine is gratis en komt uit de Boekenkast van Peter Scheele:

<https://scheelpj.home.xs4all.nl/Site>

Ik wens u veel kijk- en leesplezier.

Peter Scheele

Colofon

Camera: Panasonic Lumix LX100, Make II

Bewerking: Adobe Lightroom Classic 13.2

Opmaak: Apple Pages 14.0

Font: Odile Light van **Kontour**

Foto's, tekst en opmaak: Peter Scheele